

KL's kulturpolitiske synspunkter

April 2024

KL

KL's kulturpolitiske synspunkter

© KL
1. udgave, 1. oplag 2024

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
kl.dk

 @kommunerne
 KL

Produktion: Kommuneforlaget A/S
Design: e-Types
Foto: Torben Meyer, Colourbox, Hannah Busing, Aditya Chinchure, Oleg Ivanov, Mike Petrucci, Unsplash

Produktionsnr. 830992

KL's kulturpolitiske synspunkter

KL repræsenterer de 98 danske kommuner og favner dermed også den forskellighed, der er i det lokale kulturliv i kommunerne; fra landets største kommuner til de mindre ø-kommuner; fra kommuner med en lang række etablerede kultur- og fritidsinstitutioner til kommuner med få institutioner men mange borger- og foreningsdrevne aktiviteter.

Alle kommuner har et kulturliv, som borgerne kan deltage i, opleve og være medskabende af, og forskelligheden er en styrke. Området spiller en vigtig rolle for både borgere, kommune og samfundet som helhed.

Vi ser ind i en fremtid, hvor vi som borgere er mere individualiserede og præget af egeninteresser, og hvor samfundet er præget af store

og komplekse udfordringer. Det vil derfor fremover være endnu vigtigere, at vi har fokus på borgernes deltagelse i fællesskaber, for både at understøtte det gode liv og sammenhængskraften i samfundet.

I KL mener vi, at det er vigtigt, at vi – i samarbejde med andre aktører – prioriterer kulturen. Vi vil her dele KL's synspunkter på hvilke potentialer, vi mener, kulturen har ikke mindst i samspil med andre politikområder i kommunerne.

Vi vil samtidig lægge op til en lokalpolitisk debat om fremtidens kulturliv, som i denne sammenhæng betegner den brede vifte af aktiviteter og tilbud, der findes inden for kunst-, kultur-, fritids- og idrætsområdet.

Kultur i kommunerne

Det er et fælles ansvar for kommuner og stat at understøtte et aktivt kulturliv i hele landet.

Kommunerne har i en årrække haft et kulturbudget på cirka samme størrelse som staten, og har ligeledes været en væsentlig faktor for udviklingen på kulturområdet.

Kommunerne er ansvarlige for folkebiblioteker og musikskoler, som er lovpligtige institutioner. Derudover driver og understøtter kommunerne en lang række institutioner og initiativer, som museer, spillesteder, orkestre, udstillingssteder, kulturhuse, kulturskoletilbud, festivaler, skole- og kultursamarbejder, div. projektforløb mv.

Desuden er kommunerne den vigtigste samarbejdspartner og bidragsyder for det frivillige foreningsliv gennem folkeoplysningen. Og kommunerne sikrer borgernes muligheder for et aktivt fritidsliv bl.a. i form af etablering, drift og støtte til lokale idræts- og fritidsfaciliteter og andre almennyttige initiativer.

Kulturen er en del af den kommunale helhed, og kommunerne prioriterer et samspil mellem forskellige politikområder og sektorer.

Fakta

12,5 mia. kr. afsætter kommunerne til kunst, kultur, fritid og idræt i 2024, svarende til ca. 3 pct. af kommunernes samlede budgetter

6,5 mia. kr. blev brugt til biblioteker, scenekunst, musik, billedkunst, kulturhuse mv. i kommunerne i 2022

1 mia. kr. brugte kommunerne på at støtte folkeoplysning og fritidsformål i 2022

4,8 mia. kr. brugte kommunerne i 2022 på at anlægge, drifte og støtte lokale fritids- og idrætsfaciliteter.

1. Kultur spiller en væsentlig rolle for det gode liv, for fællesskaber og for sammenhængskraften i samfundet

- Deltagelse i kulturlivet har stor betydning for det enkelte menneskes liv og relationer, hvad enten du udfordres eller danner nye perspektiver i mødet med kunsten, afprøver dine ideer i kreative processer, dygtiggør dig inden for et interessefelt, er optaget af aktivt medborgerskab, er frivillig i en forening eller andet.
- Kultur er en udtryksform, og det er samtidig det, der binder os sammen i små og store fællesskaber, på tværs af alder, køn og socialitet. Kulturlivet kan være det sted, hvor borgere, der har svært ved at finde andre steder at udtrykke sig, kan opleve en samhørighed med andre.
- Deltagelse i kulturen understøtter børn og unges trivsel, dannelse og læring, giver øget livskvalitet til sygdomsramte eller socialt udsatte, styrker den mentale sundhed og understøtter sammenhængskraft i lokalsamfund.
- Kulturen kan derfor med fordel indgå i tværgående indsatser, sammenhænge og koblinger på tværs af fagområder, politikområder, forvaltninger og sektorer – særligt ift. børn og unge, skole og dagtilbud samt ældre-, sundheds- og socialområdet.

Fakta

71 pct. af danskerne over 16 år var aktive kulturbrugere uden for hjemmet i 2022

65 pct. af danskerne mener, at kulturlivet er vigtigt for sammenhængskraften og tilknytningen til lokalsamfundet

2. Alle skal have mulighed for at deltage aktivt i kulturlivet

- Adgangen til et aktivt kulturliv er en central del af velfærdssamfundet.
- Derfor skal kulturlivet være for alle. Alle uanset økonomisk, kulturel og social baggrund skal have mulighed for at deltage aktivt.
- Dette indebærer ikke, at alle institutioner, foreninger eller aktører skal kunne alt eller være for alle – men at der samlet set – i et givent område – skal være mulighed for deltagelse i en aktivitet for den enkelte borger.
- Alle aktører inden for kulturlivet bør arbejde for at være relevante for deres lokalsamfund.
- Dette medfører bl.a. at kommuner, institutioner og andre aktører inden for kulturområdet har en kontinuerlig dialog om udviklingsønsker, rammer og vilkår. Det medfører også at aktørerne har blik for borgernes og brugernes behov og ønsker.
- De lovpligtige kommunale institutioner som biblioteker og musik- og kulturskoler samt organiseringer inden for folkeoplysningen har en særlig rolle ift. at sikre fællesskaber og aktiviteter for flere – men også andre aktører bør i høj grad arbejde med et borger- og brugerperspektiv på deres virke.
- Økonomiske løsninger som fripladsordninger, fritids- og kulturpas kan være oplagte ift. at sikre deltagelse af særlige grupper, ligesom der fx på musik- og kulturskoleområdet er brug for at vi finder nye finansieringsmodeller, som kan nedsætte deltagerbetalingen.

Fakta

5 pct. af alle børn og unge mellem 0-24 år modtog fritidsundervisning på musikskoler i 2023

80 pct. af alle børn var idrætsaktive i 2020 mod 86 pct. i 2011

67 pct. af børnene var aktive på egen hånd i 2020 mod 47 pct. i 2011

Vi ønsker en kulturskolelov

Musik- og kulturskoler har et særligt potentiale ift. at understøtte at børn og unge møder, deltager i og skaber kunst og kultur både i deres fritid og i skole, dagtilbud mv. Vi mener, at bekendtgørelsen vedr. musikskoler bør ændres til fx en kulturskolelov, så musikundervisning og undervisning i andre kulturfag sidestilles. Dette gælder også billed-

skoler, dramaskoler, forfatterskoler mv, hvis undervisningen her er på samme niveau som musikskoleundervisningen. Ligeledes ønsker vi, at det ikke kun er musik- og kulturskolernes fritidsundervisning, der understøttes af staten, men også undervisning i fx folkeskole/dagtilbudsregi. Dette bør følges op med tilsvarende øget statslig økonomi.

3. Kultur er en del af løsningen ift. tidens store udfordringer

- Kulturen har en række kvaliteter, som kan skabe værdi på andre fag- og politikområder. På den måde har kulturen også en stor potentiel samfundsmæssig værdi og effekt.
- Behovet for tværgående tænkning og samarbejder på tværs af politikområder bliver mere og mere udbredt i takt med at vi skal forholde os til de store samfundsproblemer, som vi alle står overfor ift. bl.a. mistrivsel hos børn og unge, ensomhed, klimaudfordringen, en velfærdsmodel under pres mv.
- Kultur er en del af løsningen ift. de store udfordringer - og en nøgle til at vi kan skabe udvikling, sammenhængskraft og fællesskaber, så vi kan ruste os mod kriser og problemer, der ikke kan lade sig løse med et snuptag, og som vi må forvente, der kommer flere af i fremtiden.
- Dette kræver et opgør med silotænkningen og top-down processer, og i stedet en mere innovativ og samskabende tilgang med inddragelse af kulturen. Det har en række kommuner allerede gjort sig gode erfaringer med, og mange flere er i gang med at afprøve, hvordan vi via partnerskaber og tværgående samarbejder kan bruge kulturen ift. fx mistrivsel hos børn og unge, ensomhed, klimaudfordringer, social- og sundhedsindsatser mv.

Fakta

75 pct. af deltagerne i "Kultur på recept"-forsøgsprojektet 2016-2020 oplevede en højere livskvalitet.

34 pct. af de deltagende langtidsledige unge i "Fodbold for fremtiden" er kommet i ordinært arbejde, mens 19 pct. er startet på en uddannelse

4. Det skal være nemmere at være frivillig

- Der er behov for at lette arbejdet for de frivillige i kulturlivet.
- Der er brug for at ændre eller udvikle en større grad af fleksibilitet ift de statslige regler, der rammer det lokale foreningsliv og engagement, som fx hvidvaskregler og ufleksible bygningsreglementer.
- For at understøtte det lokale engagement skal der være bedre mulighed for, at allerede godkendte arrangementer kan gentages uden unødigt bureaukratisk sagsbehandling.
- Det skal anerkendes, at frivillighed kan se ud på mange måder, og at kommunerne kan understøtte og prioritere nye frivillige initiativer, der harmonerer med kommunens politiske ambitioner. Nye organiseringsformer skal derfor prioriteres på lige fod med allerede etablerede organiseringer.
- Aktiviteter kan finde sted i traditionelle sammenhænge som foreninger med medlemskaber – men også i mindre forpligtende sammenhænge, der appellerer til nye deltagelsesformer. Aktiviteter kan også finde sted under fleksible rammer. Alt behøver ikke foregå i særligt indrettede anlæg og faciliteter. Ofte kan naturen eller andre arenaer inddrages.

Fakta

40 pct. af danskerne udførte frivilligt arbejde i 2020. På kulturområdet var det 21 pct.

12 timer brugte de frivillige i gennemsnit pr. mdr. på frivilligt arbejde på kulturområdet. I 2004 blev der i gennemsnit brugt 17 timer pr. mdr.

Vi ønsker en frivilligheds- og foreningslov

Vi ønsker en frivilligheds- og foreningslov, som understøtter borgernes brede deltagelse i fællesskaber. Nye former for deltagelse finder ofte sted i selvorganiserede eller nye organiseringsformer, som ikke kan understøttes på lige fod med eksisterende foreninger omfattet af den nuværende Folkeoplysningslov. Vi mener, at Folkeoplysnings-

loven bør ændres til en lov for frivillighed og frivillige foreninger, der giver rum for at lokaldemokratiet kan støtte og prioritere andre typer af aktører og aktiviteter, der er vigtige for at sikre at alle borgere har relevante deltagelsesmuligheder. Dette bør følges op med tilsvarende øget statslig fokus og økonomi.

5. Kultur er en driver for udvikling, erhvervsliv, bosætning og arbejdspladser

- Et levende kulturliv er et vigtigt element ift. bosætning, det tiltrækker og tilknytter borgere i lokalområdet.
- Kulturen er en branche i sig selv, og den har samtidig en stor afledt effekt på det lokale erhvervsliv. Særligt større institutioner, arrangementer og begivenheder er med til at skabe omsætning hos lokale erhvervsdrivende, tiltrække turister og brande området.
- Kulturen skaber og understøtter levende bymidter i mindre og større byer, og er en driver i udviklingen af nye bolig- og erhvervsområder til gavn for både borgere og erhvervsliv.
- Kulturen er også med til at udvikle et arbejdsmarked lokalt, som består af medarbejdere og ledere med mange forskellige baggrunde – fra ufaglærte til håndværkere, fra administrative til akademiske medarbejdere.

Fakta

65 pct. af danskerne mener at kulturlivet er vigtigt for deres lokalsamfund og gavner det lokale tilhørsforhold

109 mia. kr. er den direkte økonomiske produktion af de kulturelle erhverv i 2021

6. Prioritering og udvikling af kulturområdet skal baseres på data og viden

- Under Coronakrisen blev det tydeligt, at kulturlivet er umådeligt vigtigt for os som borgere, kommuner og samfund generelt. Situationen tydeliggjorde samtidig, at vi manglede et samlet overblik over data, viden og evidens på kunst- og kulturområdet.
- Det var afgørende, at KL var med til at samle aktører på tværs af sektorer og brancher og var medvirkende til etableringen af et Kulturens Analyseinstitut, som et supplement til det allerede eksisterende Idrættens Analyseinstitut og Videnscenter for Folkeoplysning.
- Der er fortsat behov for fokus på arbejdet med at udvikle og understøtte et kvalificeret grundlag for at undersøge, italesætte og dokumentere kulturlivets værdi og effekt. Det gælder mht. værdien for den enkelte borger og mht. de mange tværgående koblinger og samfundsmæssige værdier og effekter.
- For at dette skal lykkes, bør alle interessenter indenfor kulturområdet støtte op om indsatsen med at underbygge udviklingen og formidlingen af data og evidens.

7. Kommuner og stat har et fælles ansvar for at understøtte et levende kulturliv over hele landet

- Stat og kommuner samfinansierer en række museer, teatre, spillesteder, orkestre, kulturaftaler mv, som er med til at understøtte, at vi har et kulturliv i hele landet. Kulturlivet er et fælles ansvar for kommuner og stat.
- I langt de fleste tilfælde er kommunerne hovedbidragsydere til institutionerne, men både små og store tilskudsmodtagere mødes af de samme statslige krav til afrapportering, kvalitetsvurdering (for museer) mv. – også selv om det er kommunerne, der er hovedbidragsydere eller det statslige tilskud er meget lille. Vi mener, at kravene fra staten skal differentieres ift. størrelsen af det statslige tilskud.
- Det statslige engagement i kulturliv over hele landet skal fastholdes og udvides. Dette indebærer bl.a. at de statslige institutioner i stigende grad skal udvide deres turnevirksomhed eller decentrale virksomhed, til glæde for alle dele af landet.
- Det er samtidig væsentligt, at kommunerne har så store lokale frihedsgrader som muligt, så de kan tilpasse udviklingen af kulturlivet til den lokale kontekst og de lokale ønsker og behov.

Spørgsmål til den lokalpolitiske debat

Vi vil gerne invitere jer til at tage en kommunalpolitisk debat om, hvordan I prioriterer kulturlivet lokalt. I kan fx tage udgangspunkt i følgende spørgsmål:

1. Hvordan understøtter I lokalt, at alle borgere kan have et aktivt kulturliv, også de borgere, der ikke af sig selv er opsøgende?
2. Hvordan sikrer I, at institutioner, foreninger og andre organiseringer udvikler sig og er relevante for jeres lokalsamfund?
3. Hvordan understøtter I nye deltagelsesformer og afvikling af aktiviteter uden for de traditionelle anlæg og faciliteter?
4. Har I et strategisk fokus på hvilke tværgående sammenhænge, kulturområdet kan indgå i lokalt?
5. Har I etableret partnerskaber eller samarbejder på tværs af forvaltninger og sektorer, hvor kulturen anvendes til at skabe udvikling, sammenhængskraft og fællesskaber - særligt ift. børn og unge samt social- og sundhedsområdet?
6. I hvor høj grad kan jeres musik- og kulturskole understøtte, at børn og unge møder, deltager i, og skaber kunst og kultur både i deres fritid, skole og dagtilbud?
7. Arbejder I med kultur som driver for udvikling, erhvervsliv, bosætning og arbejdspladser?
8. Hvor meget samarbejder I med staten eller statslige institutioner, søger statslige puljer/statsrefusion mv?

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk

✕ @kommunerne
in KL

Produktionsnr. 830992

Kilder: Danmarks Statistik, Idrætsvaneundersøgelsen 2022, Sundhedsstyrelsens evaluering af Kultur på Recept, Den kulturpolitiske redegørelse (2023), Undersøgelsen "Mellem ballet og biografer" (2019), VIVEs frivillighedsundersøgelse 2020, Fodbold for livet – inspirationshæfte.